

Karkkilan kaupunki

Kasvatus- ja opetuslautakunta
Sivistys ja hyvinvointi –toimiala
Opetuksen palvelualue
PL 50
03600 KARKKILA

LAUSUNTO
23.6.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Luonnos hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Suomen kunnilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Oppivelvollisuuden laajentaminen ja siihen liittyvät rakenteelliset ratkaisut ovat hallituksen keskeisin koulutuspoliittinen tavoite.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi oppivelvollisuuslaki ja laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi näihin uusiin annettaviin lakeihin useita muita sivistystoimen keskeisiä lakeja. Hallituksen esitys liittyy hallitusohjelmaan oppivelvollisuusiän korottamisesta 18 ikävuoteen, ohjauksen vahvistamisesta, toisen asteen koulutuksen maksuttomuudesta sekä toisen asteen valmistavien koulutusten ja nivelvaiheen ohjauksen kehittämisestä. Esityksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen.

Perusopetuksen päättävillä esitetään säädettäväksi hakeutumisvelvollisuus. Perusopetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus ohjata ja valvoa hakeutumista. Nykyisellään n. 10-15% perusopetuksen päättötodistuksen saaneilla ei ole riittäviä valmiuksia selviytyä 2. asteen opinnoista. Tälle ryhmälle velvoittavat opinnot eivät takaa toivottua lopputulosta. Perusopetuslakiin ehdotettu tehostettu opinto-ohjaus perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen on tarpeen. Tehostettua tukea on Karkkilan kaupungin mielestä annettava kaikissa opetuksen vaiheissa alaluokilta lähtien.

Oppivelvollisuuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan oppivelvollisuuden laajentamista koskemaan perusopetuksen jälkeistä toisen asteen koulutusta siihen asti, kun henkilö täyttää 18 vuotta. Tällöin laajenee myös velvollisuus antaa maksutonta opetusta (HE 309/1993 vp). Välttämättömien opetusvälineiden, kuten oppikirjojen on oltava ilmaisia ja maksuttomuus kattaa myös tarpeelliset koulukuljetukset ja riittävän ravinnon. Oppivelvollisuuden laajentaminen tuo automaattisesti opiskelijalle oikeuden perustuslain mu-

kaiseen maksuttomaan opetukseen (Perustuslakivaliokunta PeVM 25/1994 vp). Tämä lisäisi merkittävästi kunnan opetukseen käytettäviä resursseja. Jo tällä hetkellä pienten kuntien käytössä olevat resurssit ovat liian niukat.

Karkkilan kaupungissa järjestetään vain lukiokoulutusta. Lakiesitys tulisi merkitsemään myös sitä, että kaupungille syntyisi tosiasiallinen vastuu järjestää tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta.

Toimeenpanon aikataulu ja kuntien talousarviovalmistelu

Oppivelvollisuuslaki ja siihen liittyvät muut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2021. Aikataulu ei ole muuttuneessa pandemiatilanteessa realistinen, kun kuntien taloudet ovat heikentyneet merkittävästi. Vuoden 2021 talousarvion laadinta on jo meneillään, eikä ole mitään todellisia tietoja siitä, kuinka suuria lisäresursointia lakimuutos vaatii. Kunnille on talousarvioin laadintaa varten annettava riittävän tarkat tiedot ennen uudistuksen toimeenpanoa.

Opetussuunnitelman haasteet

Lukion opetussuunnitelma edellyttää korkeakoulu-, kansainvälisyys- ja työelämäyhteistyötä. Karkkilan kaupunki Uudenmaan luoteisreunalla on kustannusten suhteen aivan eriarvoisessa asemassa muiden pääkaupunkiseudun kuntien tai isojen maakuntakeskuskuntien kanssa. Nykyisellään tämä toiminta on opiskelijoiden omakustanteista toimintaa kunnan tarjotessa täydentävää rahoitusta. Vastaisuudessa kunnan mahdollisuudet tarjota sama rahoitus lisääntyneiden oppimateriaalikustannusten rinnalla ovat heikot. Opintoretkiin suunniteltu 200 € opiskelijaa kohti ei riitä opiskelupaikan ja lähimmän keskuksen välillä. Hallitus on myöntänyt avustuksia koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseen, mutta näiden suuruutta on vielä tarkastettava perusteellisesti.

Esityksen perusteluissa todetaan, että ylioppilastutkinnon viisi koetta tulisivat maksuttomiksi. Tässä on ristiriita nykyisen kehityssuunnan kanssa, kun jako pakollisiin ja ylimääräisiin kokeisiin on juuri poistumassa. Myös kysymys uusintakokeiden maksuttomuudesta on avoin.

Nuorisolain muutosehdotus

Esityksen mukaan tietojen luovuttamisesta etsivälle nuorisotyölle (11 §) ehdotetaan muutettavaksi siten, että ei enää säädettäisi voimassa olevan säännöksen mukaisesti opetuksen järjestäjän velvollisuudesta luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Esityksen mukaan jatkossa oppivelvollisuuslain 11 §:ssä säädettäisiin, että perusopetuksen järjestäjän tehtävänä olisi ohjata ja valvoa, että sen oppilaana oleva oppivelvollinen hakeutuu perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen. Pääsääntöisesti perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyisi, kun oppivelvollinen on aloittanut opiskelun toisen koulutuksen järjestäjän koulutuksessa.

Karkkilan kaupunki toteaa lopuksi lausunnossaan, että hallituksen keskeisin koulutuspoliittinen tavoite oppivelvollisuuden laajentaminen ja siihen liittyvät rakenteelliset ratkaisut ovat pitemmän

aikavälin osalta tärkeitä uudistuksia. Mikäli nämä uudistukset toteutuvat ehdotuksen alkuperäisessä aikataulussa tai muutoin mahdollisimman nopeasti, on niihin liitettävä riittävä tuki syrjäytymisvaarassa oleville nuorille ja samalla turvata oikea-aikainen riittävä tuki varhaisessa vaiheessa havaittujen ongelmien korjaamiseksi. Esityksen tavoite nostaa koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen on tärkeä.

Karkkilan kaupungin kasvatus- ja opetuslautakunta
Sivistys ja hyvinvointi -toimiala

Essi Jumisko
kasvatus- ja opetuslautakunnan puheenjohtaja